

Colecția: **ISTORII SECRETE**
Coperta: Stelian BIGAN

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BOERESCU, DAN-SILVIU

**Secretele Valahiei și poveștile ei tulburătoare. Cneji și voievozi
din Țara Românească – istorii fascinante : docu-drame și mituri istorice
însoțite de consemnări din presă / prezentate de Dan-Silviu Boerescu. -
București : Integral, 2019**

Conține bibliografie

ISBN 978-606-992-253-8

94

© INTEGRAL, 2019

Editor: Costel POSTOLACHE
Tehnoredactor: Stelian BIGAN

Tipărit la Monitorul Oficial R.A.

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări,
fără acordul scris al editorului, este strict interzisă
și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

ISBN 978-606-992-253-8

Secretele Valahiei și poveștile ei tulburătoare Cneji și voievozi din Țara Românească istorii fascinante

Docu-drame și mituri istorice
însoțite de consemnări din presă
prezentate de Dan-Silviu Boerescu

INTEGRAL

Sumar

**Banatul de Severin („Terra Zeurino”)
și Cavalerii Ordinului Dragonului / 7**

Enigmaticul Bezerenbam, cneazul din Țara Ilaut / 21

**Curajosul Litovoi și voievodatul său gorjean („Țara Litua”),
un spin în coasta Regatului Ungar / 27**

**Seneslau, unul dintre părinții fondatori
ai statului medieval valah / 35**

Mișelav, cneazul de pe Valea Argeșului / 43

**Cnezatul lui Ioan de pe Valea Jiului
și cel al fratelui său, Farcaș / 45**

Laurențiu, comitele de la Câmpulung Muscel / 49

**Cumaniada eșuată a lui Thocomerius –
Negru Vodă, cea mai mare enigmă
a Evului Mediu Românesc / 55**

LBRIS | We know books
Jupan Dimitrie, Jupan Gheorghe, Jupan Tatos,
Jupan Sestlav și Jupan Sacea – primii stăpânitori
ai Dobrogei medievale / 83

Balica, Dobrotici și Ivanco din Țara Cărvunei / Cavarnei / 89

În loc de *Epilog*, o incursiune în fantastic:
Regele din Țara Luanei / 99

Lămuriri bibliografice / 107

Banatul de Severin („Terra Zeurino”) și Cavalerii Ordinului Dragonului

Banatul Severinului, cu rolul de „marcă de graniță”, a fost, inițial, o formațiune politică, militară și administrativă a regalității maghiare, instituită în vederea readucerii bulgarilor (trecuți din motive politice de la catolicism la ortodoxie) în frontierele latine ale Apusului. Banatul Severinului va fi piatra de temelie a efemerului Banat de Vidin. Ulterior, Banatul Severinului devine avanpostul sistemului defensiv antiotoman al regatului maghiar și, deopotrivă, al voievozilor din Țara Românească. La maxima lui întindere a cuprins teritoriul din vestul Olteniei și din estul Banatului. Era condus de un ban, cu reședința în Cetatea Severinului.

Banatul Severinului a fost disputat politic între Țara Românească și Ungaria, iar religios între catolici, ortodocșii bulgari, greci și sârbi. După bătălia de la Mohács, din 1526, Banatul Severinului a fost divizat. Partea răsăriteană (începând de la

Vârciorova) a trecut sub jurisdicția domnitorilor munteni (cu sediul Băniei la Craiova), iar în partea apuseană (începând de la Orșova, inclusiv) s-a constituit, treptat, Banatul de Lugoj-Caransebeș, iar apoi Banatul de Timișoara.

Banatul Severinului, Banatus Zewriniensis, „Terra Zeurino” sau „Țara Severinului”, cuprindea Carașul cu o fâșie din Ardeal, țara Hațegului, ținutul Amlașului și o parte limitrofă din Oltenia (Mehedinți), o parte din Gorj și din Vâlcea, întinzându-se pe ambele laturi ale munților de la Dunăre până la Olt. Primul Ban de Severin, Luca, este menționat în 1233, în timpul Regelui Andrei al II-lea al Ungariei (1205-1235). După Luca se cunoaște numele altui ban de Severin, Ștefan. Numit de Regele Béla al IV-lea (1235-1270), funcția sa va fi preluată de Ioan. Ca urmare a organizării teritoriale în bănie și cum noua cetate a Severinului, conform unui document pontifical din 1234, atrage într-un scurt timp în regiune un număr considerabil de cumani, valahi, maghiari și saxoni deopotrivă, și implicit, un amestec confesional grec și latin, pentru prima oară, Béla al IV-lea solicită Papei Grigore al IX-lea în 1238 înființarea unei Episcopii latine a Severinului care însă va fi instituită abia în 1382. În anul 1238, Papa Grigore al IX-lea îl excomunică pe țarul vlaho-bulgar Ioan Asan al II-lea și îl cheamă pe Regele Ungariei să întreprindă o expediție cruciată împotriva „schismaticului” Asan, iar țara ce o va cuceri de la el să fie unită cu Regatul Maghiar.

Anul 1241 este un an teribil pentru Severin din cauza invaziei tătarilor, care până în 1242 incendiază și depopulează regiunea. Reorganizând zona distrusă de pustiirea mongolă, Béla al IV-lea încredințează regiunea Severinului guvernării lui Lito-voi. Anul 1247 aduce deopotrivă recunoașterea importanței rolului militar și economic al populației valahe din regiune. Înaintea

cumanilor, valahii severineni sunt înregistrați în arhivele Coroanei maghiare ale anilor 1256, 1262, și 1293, ca principalii contribuabili în constituirea zonei de apărare dunărene. Tot în 1247, printr-o diplomă, regele Béla al IV-lea îi aduce în regiune pe Cavalerii Ioaniți, dându-le reședința de misiune religioasă. Această diplomă din 1247, în care este numit Banul de Severin, este totodată și primul document în care Regele Ungariei poartă și titlul de „Rege al Bulgariei”. Raportul dintre acest titlu și donația făcută de Béla al IV-lea cavalerilor călugari ai Ordinului „Sfântul Ioan” de Ierusalim (din 1247, apoi reconfirmată de Papa Inocențiu al IV-lea în 1248), și înființarea Banatului de Severin este în strânsă legătură cu șirul de războaie pentru stăpânirea Cetății și a regiunii Severinului. Conceput ca o marcă de graniță a regatului maghiar, Banatul de Severin avea drept scop apărarea, consolidarea și extinderea autorității coroanei maghiare la sud de Dunăre. În timpul războiului lui Béla al IV-lea cu Ottokar al II-lea al Boemiei din 1260, bulgarii, sub conducerea Țarului Constantin I Asan (1257-1277), și bizantinii, în frunte cu Împăratul Mihail al VIII-lea Paleologul (1259-1282), vor trece Dunărea și vor ocupa cetatea și Banatul de Severin până când Magistrul Laurențiu, fiind numit Ban, recucerește cetatea și regiunea, care sunt restituite Ungariei. Cavalerii Ioaniți, a căror îndatorire era să apere regiunea și cetatea, se vede că părăsiseră cetatea fie în timpul atacului bulgar, fie mai înainte. În 1268, Banul Alexandru, împreună cu garnizoana Cetății, participă la mai multe războaie victorioase împotriva bulgarilor și bizantinilor.

Cetatea Severinului are o istorie particulară în raport cu alte cetăți din spațiul carpatic. Rolul și importanța sa au fost preponderent militare, comerțul aducător de bunăstare fiind dificil din

pricina poziției geografice și a faptului că au stăpânit-o într-o succesiune permanentă, când regii maghiari, când voievozii din Muntenia. La fel era și cu cele trei biserici medievale existente, care, o dată cu schimbarea stăpânitorilor, își schimbau închinarea confesională, devenind latine sau ortodoxe în funcție de contextul respectiv.

În 1301, este pomenit Ban de Severin Teodor Voitici, care, împreună cu fiul său Ioan, profitând de stingerea Dinastiei Arpadiene, cu ajutorul Despotului de Vidin, Mihail Șişman, refuză autoritatea noului suveran Carol Robert de Anjou. Până în 1330, Severinul rămâne în stăpânire munteană.

În lupta pentru Cetatea Severinului a murit Litovoi în 1272, când refuză să mai fie vasal Regelui Ladislau al IV-lea, zis „Cumanul” (fiindcă tatăl său se însoțise cu o prințesă din acest neam). Basarab I pierde cetatea Severinului în septembrie 1330, recucerind-o din nou după victoria de la Posada în același an. Este rândul lui Vladislav I Basarab (1364-1372) să fie numit Ban de Severin până când, refuzând să mai fie vasal al Regelui Ludovic I de Anjou (1342-1382), Cetatea Severinului trece din nou sub stăpânire maghiară în 1365, când Bulgaria, condusă de cumnatul lui Vladislav, Ivan Strațimir, este învinsă într-un nou război, în urma căruia în anul 1365 este înființat Banatul bulgăresc. Vladislav este între timp iertat de Ludovic I de Anjou și în 1368 primește din nou titlul de Ban al Cetății Severinului. În timpul stăpânirii muntene este înființată vremelnice Mitropolia ortodoxă a Severinului, având ca mitropolit pe Antim Critopulos (1370), mitropolie care, în 1375, va fi mutată la Strehaia, ajungând în cele din urmă la Râmnicul (Vâlcea), unde va fi înălțată cu numele de Episcopia Râmnicului și Noului Severin. În 1373, în timpul Regelui Ludovic I, Severinul trece din nou

în stăpânirea coroanei maghiare. Între 1376 și 1377, Severinul reîntră în stăpânire munteană, pentru ca în 1378 regatul maghiar să dețină din nou posesia cetății.

În anul 1382, a fost înființată Episcopia latină a Severinului, care va dăinui, cu unele întreruperi, până în 1502. La fel ca și Episcopia Catolică a Argeșului, Episcopia Catolică a Severinului a fost sufragana (aflată sub jurisdicția) Arhiepiscopiei de Kalocsa, ea însăși sub obediență papală directă. În Ungaria medievală de începuturi erau două arhidieceze istorice și rivale: Kalocsa și Esztergom. În Cetatea Severinului, cele două biserici (cea din ruinele castrului Drobetei și cea din cetatea medievală), și în plus, cea de a treia (în modesta capelă a cimitirului din acele timpuri) au slujit activitatea misionară a călugărilor dominicani, franciscani, ioaniți și teutoni. Arhiepiscopia de Kalocsa a fost cea care a dirijat până la fondarea politică a Țării Românești activitatea misionară de creștinare catolică în ținutul Severinului în rândurile cumanilor și românii olteni, iar la sud de Dunăre în rândurile bulgarilor bogomili. Până la stabilirea definitivă a confesiunii ortodoxe a domnilor munteni, în Banatul de Severin și întreaga regiune situată la sud de Dunăre, religia și activitatea misionară erau dirijate în majoritate de la Roma (prin arhiepiscopii de Kalocsa), iar politica de la Esztergom (unde arhiepiscopia nu era întotdeauna de acord cu Roma). Misionarii franciscani au fost prezenți în regiune deja dinaintea fondării Cetății Severinului, biserica lor aflându-se în incinta ruinelor castrului roman al Drobetei. După scurt timp, li s-au alăturat călugării dominicani, a căror biserică a fost ridicată în interiorul zidurilor Cetății. Episcopia latină a Severinului a numărat un șir de 12 episcopi. Primul Episcop catolic al Severinului, Grigore, a fost un călugăr dominican (Ordinul

fraților predicatori – *Ordo fratrum predicatorum*). Al doilea și al treilea episcop catolic severinean, Luca și, respectiv, Francisc, au aparținut ordinului franciscan (*Ordo fratrum minorum*). În Evul Mediu severinean, în regiunea Cetății, au existat două biserici și o capelă (toate trei latine la origine). Cimitirul, împreună cu capela medievală a Severinului, erau situate în ceea ce astăzi a mai rămas din grădina Liceului „Traian” (situată între Castrul roman Drobeta și Cetatea Severinului). Ruinele bisericii latine, devenită catedrală, se află în incinta Cetății Severinului, iar urmele primei biserici latine sunt în grădina Muzeului „Porțile de Fier”, fiind prezentate drept „Ruinele Mitropoliei (ortodoxe a) Severinului”, ruine care, de fapt, sunt la origine o biserică catolică franciscană, zidită inițial în stil romanic și modificată ulterior în stil gotic.

Mircea cel Bătrân a purtat și el titlul de Ban de Severin, iar în anul 1406, în fața pericolului otoman, încheie un tratat de alianță cu Sigismund I de Luxemburg (1387-1437) chiar în Cetatea Severinului. În 1417, Sultanul Mohamed I (1413-1421), ocupă Severinul, luând prizonieri trei din fiii lui Mircea, care se vede astfel obligat să ceară pace plătind tribut. În noiembrie 1419, Sigismund recucerește cetatea cu ajutorul fiului lui Mircea, Mihail I (1418-1420). În 1408, Sigismund îl numise Ban de Severin pe renumitul Filippo Buondelmonti degli Scolari, cunoscut cu numele de Pippo di Ozora, cavaler al Ordinului Dragonului ca și Vlad Dracul, tatăl lui Vlad Țepeș. În 1427, Murad al II-lea cucerește și incendiază cetatea. În 1429, Sigismund cere ajutorul Ordinului Cavalerilor Teutoni. Sub conducerea lui Nicolae Radwitz, care este înnobilit baron și numit Ban de Severin, cavalerii teutoni preiau apărarea cetății și a Banatului de Severin. În acest răstimp, toate cetățile, începând

cu Severin, Orșova, Golubăț și până la Belgrad, sunt reîntărite. În 1430-1431, alături de cavalerii teutoni, în Cetatea Severinului sunt prezenți 200 de oșteni și 40 arbaletieri. În 1432, este consemnată uciderea cavalerilor teutoni din cetate de către turcii conduși de către... Vlad Dracul. În 1436, cetatea reîntră în posesiune maghiară sub apărarea Banului Ladislau. Între 1438-1439, sub stăpânirea lui Albert I de Habsburg (1438-1439), Severinul este apărat din nou de atacurile turcilor în persoana Banului Francisc Tallochi (cavaler al Ordinului Dragonului). Din anul 1439 până în 1445, Iancu de Hunedoara este numit Ban de Severin de către Regele Ladislau al VI-lea Jagellon (1439-1444). Între 18 și 22 septembrie 1444, Severinul sprijină trecerea unei părți a armatelor cruciate la sud de Dunăre, în vederea atacării Varnei. În timpul domniei lui Ladislau al VII-lea (1444-1457) și a lui Matei Corvin (1458-1490), urmează o perioadă în care printre Banii Cetății Severinului sunt nobili maghiarizați și catolicizați de origine română: Mihail de Cerna, care a avut o continuitate de opt ani în funcție, între 1446 și 1454, fiind dublat în 1449 de vărul său Vasile de Cerna, iar între 1452 și 1454 de un alt nobil român bănățean, Petru Danciu de Caransebeș. La fel, Ștefan și Mihail de Mâtnic în 1459 și respectiv 1467 vor continua șirul Banilor de Severin de origine română. Alți Bani severineni de origine română sunt Ladislau Ficior de Hațeg și Gheorghe Mare, care pentru buna guvernare a Severinului este numit ulterior Ban de Belgrad.

Cetatea Severinului este una dintre cetățile cheie ale sistemului defensiv dunărean împotriva turcilor. Titlul de „Ban”, acordat neîntrerupt pe parcursul a 300 de ani în istoria Severinului atâtor personaje importante din istoria europeană, nu este o simplă titulatură onorifică, ci subliniază rolul militar și

politic de excepție în apărarea granițelor dunărene. Pe lângă autoritate și titlul de cavaler al Ordinului Dragonului, titlul de Ban de Severin a oferit și o serie de avantaje materiale, în primul rând prin sumele cu care demnitatea era remunerată. Din informații datând din anii 1494-1495, se știe că Banii Severinului Petru Vistier de Măcicaș și Iacob de Gârliște au încasat 4.000 de florini, o sumă mai mică decât cea a Banului de Belgrad, dar mai mare decât cea a omologului de Sabăț. La începutul anului 1492, Banul Filip, ajutat de fratele său George, îi învinge pe turcii care începuseră să invadeze Banatul de Severin. Amândoi vor pleca la Buda, unde avea loc adunarea generală regală, întrunită pentru a lua măsuri de apărare împotriva turcilor. Banul Filip de Severin moare pe drum spre Buda, astfel că fratele său, George, prezintă, în luna aprilie a anului 1493, situația grea în care se găsea Cetatea și Banatul Severinului. Sultanul Baiazid al II-lea (1481-1512) ordonă Pașei din Vidin să asedieze și să cucerească cât mai grabnic Cetatea Severinului, în anul următor. Severinul este despresurat de Pavel Chinezu, care eliberează cetatea din mâinile turcilor. În 1501, Banul Petru Măcicaș ajutat de un alt viitor Ban de Severin, Iacob de Gârlești (Gârliște), aflând că turcii se pregătesc să atace Muntenia, trec Dunărea într-o campanie militară victorioasă ce străbate zona Cladovei, Vidinului și Nicopolelui. În 1506, Banul Iacob de Gârliște participă cu garnizoana severineană la înăbușirea răscolului secuilor la Toplița Lutița. În anul 1519, Ludovic al II-lea Jagellon (1516-1526), prin mijlocirea Banului de Severin, Barnabás Bélai, încheie un tratat de pace pentru trei ani cu Sultanul Soliman I Magnificul (1494-1566) care, printre altele, se obligă să nu mai atace Severinul, Timișoara și alte cetăți de graniță. În ciuda prevederilor explicite ale tratatului, sub Soliman,

turcii asediază din nou Cetatea Severinului în 1521, aceasta fiind apărată de Banul Nicolae de Gârliște. După moartea lui Matei Corvin, Ladislau al VIII-lea Jagellon (1490-1516) (un rege cu o autoritate slabă) și tânărul său urmaș Ludovic al II-lea, nu mai reușesc să acorde aceeași atenție Cetății Severinului precum predecesorii lor, deoarece Ungaria traversează o perioadă de criză, nobilii maghiari, în lupte facționale, fiind mai interesați de creșterea autorității lor personale decât de respingerea pericolului otoman de pe Dunăre. Dată fiind responsabilitatea și riscurile mari, mulți nobili refuză să primească funcția de Ban al Severinului, deși solda ajunsese la 6.000 de florini.

În 1521, turcii cuceresc Belgradul. Orșova este pierdută în 1522. Acest context creează o situație dificilă pentru Cetatea Severinului. În lunile mai și iunie 1524, au loc mai multe atacuri otomane care eșuează. După un asediu sistematic, început la jumătatea lunii septembrie, turcii, conduși de Soliman Magnificul și de Ali Beg (un sârb convertit la islam), cuceresc și distrug parțial cetatea în luna octombrie. Cucerirea a fost posibilă și din cauza garnizoanei extrem de firave care apăra cetatea. În 1526, din ordinul lui Soliman Magnificul, turcii încep distrugerea sistematică a Cetății Severinului, pietrele de rezistență din ziduri (tot ceea ce era cioplit și șlefuit), fiind recuperate și folosite în construcția și întărirea altor cetăți otomane de la sud de Dunăre. Vor rămâne în picioare doar rămășițele câtorva ziduri din incintă, urmele fundațiilor celor șase turnuri printre care și un perete de aproximativ 12 m înălțime din donjonul impunător al cetății, un perete gros și înalt de la care întreaga structură rămasă va fi numită de localnici „Turnul lui Sever”. După cucerire și distrugere, Cetatea Severinului (cheia de intrare spre Europa centrală, cum era denumită în acele timpuri)